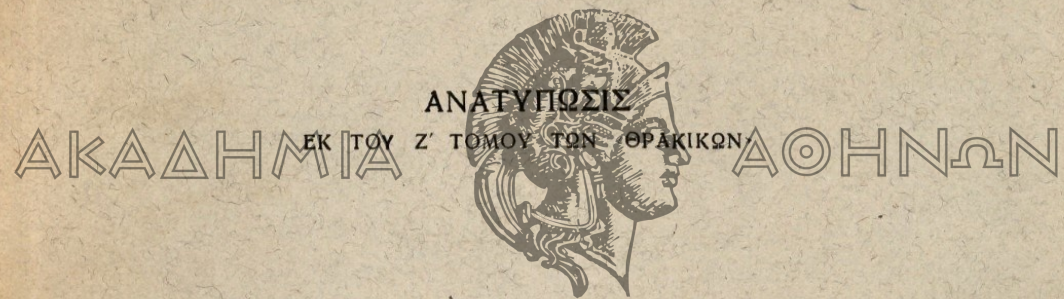

Μ. ΓΕΛΕΩΝ

ΔΙΑΘΗΚΑΙ
ΔΥΟ ΘΡΑΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΤΥΠΟΙΣ: Ι. Λ. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ
ΟΔΟΣ ΑΓΗΣΙΛΛΟΥ 23-23Α
ΑΘΗΝΑΙ

Μ. ΓΕΔΕΩΝ

ΔΙΑΘΗΚΑΙ
ΔΥΟ ΘΡΑΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

ΤΥΠΟΣ: Γ. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ
ΟΔΟΣ ΑΓΗΣΙΛΑΟΥ 23-23Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΔΙΑΘΗΚΑΙ ΔΥΟ ΘΡΑΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΩΝ

Χαρακτηριστικὸν ἔξοχον εὐσεβείας τε καὶ φιλογενείας διδασκάλων παλαιῶν, διαστρόφου δὲ διαθέσεως πρὸς ἰδιοποίησιν κοινοτικῶν περιουσιῶν, παριστώσιν αἱ σήμερον ἐκδιδόμεναι διαθήκαι δύο διδασκάλων τοῦ Γένους, ἐν κόμαις ἢ χωρίοις τῆς παραλίας Θράκης πρὸ τῆς 10' ἑκατονταετηρίδος γεννηθέντων. Οὐδεμίαν εἶχον περὶ αὐτῶν γραπτὴν μαρτυρίαν καθ' ὃν καιρὸν ἐξέδιδον τὸ βιβλίον μου «Μνήμην Γανοχώρων». Τὰς ὑπ' ὄψιν τῶν ἀναγνωστῶν μου βραχείας εἰδήσεις συνέλεξα μετὰ τὸ 1915 ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῷ 1926 ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἐκδίδω δ' ἐνταῦθα εἰς αἰθρὸν μνήμην εὐσεβείας καὶ φιλογενείας.

Εἰς τ' «Ἀποσημειώματα Χρονογράφων» (ἐν Ἀθήναις, 1932, μᾶλλον 1933) μίαν καθωσίωσα σελίδα, καὶ οὐκ ἔλαβον μίαν, τὴν 113, διὰ τὸν Ματθαῖον τὸν παλαιότερον. Μαθητὴς τῆς τετραπολικῆς ἡμῶν ἀκαδημίας καὶ διδάσκαλος αὐτῆς, ἐδίδαξε καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ σχολῇ τοῦ Μυριοφύτου, ἣς ἦτο καὶ κατὰ πάσαν πιθανότητα, ἰσχυρῶς, διότι αὐτομαθὸν αὐτῆς ἀπεκαλεῖτο γράμμα κοινοτικῶν τῶν προεσθρακηνῶν καὶ μάλιστα «πρόσθετον φημι-τουργόν» — ὑπεγράφη δ' ὁ Ματθαῖος ἐν αὐτῷ «πρώτῳ διδασκάλος». Τὸ γράμμα καὶ ὁ περιέχων αὐτὸ κώδιξ ἐκατέθη κατὰ τὸν σεισμὸν τῆς 27 Ἰουλίου 1912. Ἐλέχθη, ὅτι ἐδίδαξεν εἰς τὸ Μυριοφύτον καὶ μετὰ τὸ 1791, γνωστὸν δὲ μόνον ὅτι ἐγκαίρως ἀπεσύρθη εἰς Ἁγίον Ὄρος, ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἰβήρων ἐν ἣ ἕμόναζε καὶ Νικηφόρος ὁ χαρτοφύλαξ, συμπολίτης σχεδὸν (ἐξ Ἡρακλείτιδος τῆς πλησιέστατα τῷ Μυριοφύτῳ). Συνέγραψεν ὁ Ματθαῖος Ἐγχειρίδιον περὶ συντάξεως τῶν τοῦ λόγου μερῶν—καὶ Γραμματικῆς εἰσαγωγῆς τρία βιβλία, δις ἐκδοθέντα ἀμφοτέρωθεν ἐν Βιέννῃ, καὶ ἐν Κων)πόλει (*), ἅτινα ἐξεδόθησαν. Ἀνέκδοτα δ' ἔμειναν, εἰὰν καὶ ὅλως σώζονται, ἢ ἐξήγησις 72 ἐκ τῶν Κατηχίσεων τοῦ ἐν ἀγίοις Θεοδώρου Στουδίτου, καὶ Ἐπιτομὴ τῆς καθ' Ἐρμογένη δητορικῆς (Συναξαριστῆς τοῦ Νικοδήμου, ἐν ὑποσημειώσει εἰς τὴν 11 νοεμβρίου—καὶ Μνήμη Γανοχώρων, ὑπὸ Μ. Ι. Γεδεών, σ. 153).

Ἐκ «καταλόγου τῶν τοῦ διδασκάλου Ματθαίου βιβλίων, ἀπέ, μαρτίου 10'» γραφέντος ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τῶν Ἰβήρων (19 μαρτίου 1805), οὗ

*) παραπεισθεὶς ἀπὸ τῶν τοῦ Βρετοῦ, Νεοελληνικῆς Φιλολογίας Β' ἀριθ. 60 καὶ 72 ἐγγράφα ἐν Χρονικοῖς πατριαρχ. ἀκαδημίας σ. 203, ὅτι ἡ Γραμματικὴ ἐξεδόθη τετράκις.

ἄνωθεν μὲν ἢ λέξις «ἐπιβεβαιοῖ» γράφεται, κάτωθεν δὲ «† ὁ πρόην Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος», μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὸν τότε συμβάντα (18, ἢ 17 μαρτ.) θάνατον αὐτοῦ εὐρέθησαν βιβλία 42. Μεταξὺ τούτων ἦσαν «ἐν θεολογικὸν χειρόγραφον—ἕτερον θεολογικὸν χειρόγραφον—Μεταφυσικὴ χειρόγραφος Εὐγενίου—Γεωμετρία Θεοτόκη χειρόγραφος—Ἀριθμητικὴ τοῦ αὐτοῦ καὶ ΛΟΙΠΑ χειρόγραφα—Γεωγραφικὸν Κορρυσίου χειρόγραφον—Εἰς τὴν Ἐρμολογίαν Ῥητορικὴν σχολία χειρόγραφα—Περὶ ληψὶς Λογικῆς Εὐγενίου, πόνημα τοῦ αὐτοῦ Ματθαίου» δηλὰ γε δὴ καὶ τοῦτο χειρόγραφον.

Κάτω τοῦ καταλόγου σημείωσις, μεταξὺ ἄλλων λέγουσα «καὶ ὅσα βιβλία εἶχε προαφιερῶσει εἰς τὸ ἐλληνικὸν ἐν Μυριοφύτῳ σχολεῖον νὰ ἀποδοθῶσιν, ὡς ἐκεῖ ἀφιερωμένα, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ νὰ εἶναι εἰς χρῆσιν τοῦ ἐγγόνου τοῦ αὐταδέλφου του, ὅτι ἤκουσε πῶς σπουδάζει καὶ προκόπτει ἔχων εὐφυΐαν» (*).

Παρέθηκα τὴν ἀναγραφὴν τῶν βιβλίων, ὅπως καὶ ἕτερα γνωσθῶσι τοῦ Ματθαίου συγγράματα, ἀλλὰ γνωστῶσι καὶ ἑτέρων ἐλλήνων τοιαῦτα, ἐν χοίσει ἴσως ἐν τοῖς σχολείοις ὄντα καὶ τὰ μὲν τοῦ Θεοτόκη ὑποθέτῃ ὅτι εἰσὶν ἐπιτημίαις ἐκ τῆς εἰς τοὺς τοῦτε ἐκδόσεως τῶν Μαθηματικῶν αὐτοῦ· τί δὲ ἔστι τὸ Γεωγραφικὸν τοῦ Κορρυσίου;

Τῇ 20 μαρτίου 1805 δηλοῖ ὁ διδασκαλικὸν γράμματος αὐτῆς ἡ ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἰρημὴ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Ματθαίου ὅτι «διὰ τῆς καὶ Νικηφόρου Ἰβηρίτου...ἔλαβε μίαν ἐλεημοσύνην γρόσια 1000, ἀνά πενήκοντα τὸ καθ' ἐν μοναστήριον γρόσια, καὶ ἐγράψαμεν τὸ αὐτοῦ ὄνομα εἰς τὴν ἱερὰν παρῶσιαν ἐκάστου ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου διὰ νὰ μνημονεῦται διηνεκῶς».

Τῇ 19 τοῦ μαρτίου (1805) διενεμήθησαν «ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ διδασκάλου Ματθαίου ἐκ Γανοχώρων» 545 γρόσια, ἐλέη καὶ σαρανταλείτουργα, καὶ δῶρα κτλ. Ἐπικυροῖ καὶ ταῦτα Γρηγόριος. Ἡ περιουσία τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου τοῦ Γένους ἀνήρχετο μόνον εἰς 6550 γρόσια, κατὰ τεθειμένα ἐπὶ τόκῳ παρὰ τῇ ἱερᾷ Κοινότητι, παρὰ τῇ μονῇ τῶν Ἰβηρίων, καὶ ἐν Κ)πόλει καὶ 1040 μόνον, εἰς φλωρία ἔμενον παρ' ἑαυτῶ. Διὰ τῆς τελευταίας αὐτοῦ διατάξεως ὁ Ματθαῖος ἐκληροδοτεῖ εἰς μνημόσυνα ἀπλῶς, ἢ μνημόσυνα μετὰ τραπέζης, ἀνά 150, ἢ 100, ταῖς ἱεραῖς μοναῖς, καὶ εἰς τινὰς σκήτας, εἰς τινὰς τοιαύτας 25 ἢ καὶ 50, τῶ πρόην Λακεδαιμονίας Θεοφάνει (μετὰ μικρὸν ἀποθανόντι) 50 καὶ 100 ἢ διανεμῆται τοῖς μοναχοῖς τῆς σκήτης, ὅπου ἐμόναζεν· εἰς τὸν φτωχὸν Νικόδημον Νά-

*) ὁ Ματθαῖος εἶχεν ἀδελφὸν Τζεφρὴν ὀνομαζόμενον.

ξιον (τὸν τοῦ Συναξαριστοῦ) 25. Κατέλιπε γρόσια 1000 «τοῖς εἰς τὴν πατριίδα του ἐπιτρόποις, τῷ ἐκ Μυριοφύτου λογιωτάτῳ διδασκάλῳ κὺρ Ἰωάννῃ Χατζῆ Ἰωάννου—δῆλα δὴ τῷ Λεοντοπούλῳ—καὶ τῷ ἐκ Χώρας τιμιωτάτῳ κὺρ Γεωργίῳ Θεοφίλου ὁσολτζῆ, διὰ νὰ ἀκολουθήσωσι τὴν δι' ἐκεῖσε εἰς Γανόχωρα ἐτέραν πρὸς αὐτοὺς διάταξιν του». Κληροδοτεῖ γρόσια 1000 διὰ τὴν νέαν οἰκοδομὴν τῆς τῶν Ἰβήρων μονῆς, ἧς εἰς τὸ νοσοκομεῖον καταλείπει γρόσια 100. Ἐκ τῶν σκητῶν ἔλαβον ἡ ὑπὸ τὴν Λαύραν, ὡς τιτλοφορεῖται, σκήτη τοῦ ἁγίου Βασιλείου γρ. 50, καὶ ἡ ὑπὸ τὴν μονὴν τοῦ Ζωγράφου σκήτη τοῦ Μαυροβείρου 25 «δι' ἀγρυπνίαν καὶ μνημόσυνον». Ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης ὤριξε τὸν πατριαρχὴν Γρηγόριον πρώην Κωνσταντιπόλεως, τὸν χαρτοφύλακα Νικηφόρον Ἰβηρίτην, καὶ Μεθόδιον Κausοκαλυβίτην ἔλαβον δ' ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Ματθαίου ἔπιπλά τινα, ἐνδύματα, καὶ σκεύη. Διέταπτε τέλος ὁ Ματθαῖος «τὰ χαλκοματικά, ὑαλικά, τζανάνια, καὶ ἡ καναβάτα γὰ μείνωσιν εἰς τὸ κονάκιον τοῦ παναγιωτάτου δεσπότη... τὸ ὄρολογιὸν τοῦ νὰ πωληθῆ, καὶ ἡ τιμὴ του νὰ δοθῆ εἰς πτωχοὺς».

Τὰ τρία ταῦτα ἐπίσημα γράμματα ἰδενήθησαν ἀνεύρω ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τῆς ἱερᾶς τῶν Ἰβήρων μονῆς εἰς τὸν Ματθαῖον ἀναφερόμενα. Ἐξ αὐτῶν ἐμάθομεν ὅτι ἡ περιουσία καὶ διὰ τῆς διαθήκης περιουσία τοῦ φιλογενοῦς διδασκάλου μόλις προσήγγισεν εἰς 10.000 χρυσῶν φράγκων. Τὰ βιβλία τὰ παρ' αὐτῷ ἦσαν ὀλίγα ἀλλ' εἶχεν ἤδη προσηλώσει ἄλλα εἰς τὴν ἑλληνικὴν τοῦ Μυριοφύτου σχολῆν.

Τὰς ἐν τῷ γραμματοφυλακείῳ τῆς μονῆς τῶν Ἰβηριτῶν ἐρεῦνας μου ἠνθόλυνεν ἐθελαγάθως, ἄνευ ἐμῆς αἰτήσεως ὁ πανοσιολογιώτατος Ἰβηρίτης προηγούμενος κ. Γεράσιμος ὁ ἐξ Αὐλωνίας τῆς Προποντίδος, ἀρχαῖος (πρὸ τοῦ 1880) μαθητὴς τῆς (ἐν Κπόλει) πατριαρχικῆς Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς.

Περὶ τοῦ ἐτέρου θρακῶς διδασκάλου, οὐτινος τὴν τε περιουσίαν καὶ τὴν διαθήκην πολυπραγμονῶ, ὀλίγιστα ἔγραψα εἰς τὴν «Μνήμην Γανοχώρων» (ἐν Κπόλει, 1913, σελ. 154). Ἐγενήθη εἰς τὸ χωρίον Μηλιό τὸ ἄνω τῆς Χώρας, Μηλιέαν τῶν βυζαντινῶν, ἐκ πατρὸς Νικολάου. Οἱ τότε λόγμοι γανοχωρηνοὶ καὶ μυριοφυτηνοὶ συνεκλήρουν τὴν τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων μάθησιν εἰς τὴν πατριαρχικὴν ἀκαδημίαν Κπόλεως διὰ τὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν χωρίων τῆς παραλίας Θράκης μετὰ τῆς πρωτευούσης τῆς τουρκικῆς αὐτοκρατορίας· ἀλλ' ὁ Φιλόθεος ἐσπούδασε καὶ ἐν ἐτέραις σχολαῖς, φημιζομέναις μετὰ τὸ μέσον καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς 11' ἑκατονταετηρίδος. Εἰς χειρόγραφόν τι, σωζόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ, καὶ μέχρι πρὸ εἰκοσαετίας ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἑλληνικῆς ἐν Μουχλίῳ σχολῆς, ὑπ' ἀριθμὸν 44, ἐπεγράφετο, γράφον,

«Ἀφθονίου τοῦ σοφιστοῦ περὶ προγυμνασμάτων, μετὰ τῶν εἰς αὐτὰ

παλαιῶν ἐξηγήσεων (σ. 1—35). Ῥητορικὴ Ἐρμογένους πραγματεία, ἐκ τῶν ἀρχαίων τεχνολογῶν συνοψισθεῖσα» (σ. 35—542): σημείωσις ἐν τέλει.

«Συνώψισται, καὶ συντέτακται, καὶ συντετέλεσται ἡ παροῦσα πραγματεία ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου κυρίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, κατὰ τὸ ἀψπὴ σωτήριον ἔτος. Ἐγράφη δὲ παρ' ἐμοῦ ἐλαχίστου Φιλοθέου ἱεροδιακόνου τοῦ Μηλίου, ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γάνου καὶ Χώρας, τὸ δεύτερον ἀναβάντος εἰς Χίον ἐκ τῆς Σίφνου, κατὰ τὸ ἀψυδ' κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον».

Ἔπονται σελ. 31 «Ἐγχειρίδιον διδάσκον ἰδίᾳ περὶ τοῦ ἐπιδεικτικοῦ γένους»—καὶ σημείωσις ἐν τέλει: «Ἡμέμην γραφίδος τῆς δε τῆς πραγματείας τοῦ κυροῦ Ἀθανασίου Παρίου κατὰ τὸ ἑπτακοσιοστὸν τε καὶ ἔννενηκοστὸν τέταρτον, πρὸς τοῖς χιλίοις, τὸ δεύτερον ἀναβάς εἰς Χίον ἐκ Σίφνου, κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον, μετὰ τῆν τοῦ Κυρίου Ὑψωσιν ἑτελείωσα δὲ κατὰ τὸ πέμπτον ἔτος Ἰανουαρίου ἐβδόμη. Οἱ δὲ ἐκατέρως ἔχοντες μέμνησθε αὐτῆς *) πρὸς Κυρίον ἑντεταρα. Φιλοθέου ἱεροδιακόνου Μηλίου τοῦ ἐκ τῆς Γάνου».

Ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ Ἐγχειρίδιον περὶ ἐπιδεικτικοῦ γένους δύναται γὰρ ἐρρηγήσῃν οἱ περίεργοι εἰς τῆς καὶ Ἐρμογένη Ῥητορικῆς μίσην ἢ ἔξ αὐτῆς ἀπεσπασμένον. Ἀλλ' ὁ Φιλόθεος διεσάσεν ἄχρις ἡμῶν ἕτερον ἔργον, γνωστὸν ἡμῖν ποιούμενον ἰατρῶν ἑλληνῶν. Ἦτο δὲ διατριβὴ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΤΗΣ, ἢ σύγγραμμα «μεταγλωττισθὲν ἐκ τῆς λατινικῆς διαλέκτου εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν ἀπλὴν φράσιν παρὰ τοῦ ἐν ἰατροῖς δόκτορος Ἀλεξάνδρου Γιάγγου Λαίτου, τοῦ βυζαντίου, ἐν ἔτει 1748, Ἰανουαρίου πρώτη καὶ ἀντιγραφθὲν παρὰ Θεοδώρου Ἀγραφιώτου ἔτει χιλιακοστῶ ἑπτακοσιοστῶ πεντηκοστῶ ἑνάτω, Ἰανουαρίου κα'». Ἔχει σελ. 292, ὕψος 0,22, πλάτος 0,17.

Διὰ τῶν περὶ αὐτοῦ σημειώσεων ὁ διάκονος Φιλόθεος ὁ Μηλιός, δῆλα δὴ Μηλεάτης, ἢ Μηλιώτης, διδάσκει ἡμᾶς ὅτι μετέβη πρὸς σπουδὴν εἰς Χίον, κατέβη κατόπιν εἰς Σίφνον, ἐλκυσθεὶς ἴσως ὑπὸ τῆς φήμης τοῦ ἐκ Πάτμου διδασκάλου Μισαήλ, ἀλλὰ τῷ 1794, κατὰ Σεπτέμβριον, μαθὼν ὅτι ἡ Χίος προσεῖλκυνεν, ἕνεκα τῆς διδασκαλίας Ἀθανασίου τοῦ Παρίου, μαθητὰς πολλοὺς πανταχόθεν τῆς Ἀνατολῆς, ἀνέβη τὸ δεύτερον εἰς Χίον, καὶ ἐγένετο μαθητῆς τοῦ τόσῳ διακριθέντος ἐπ' εὐσεβείᾳ καὶ παιδείᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἀσυγχωρήτῳ φανατισμῷ Παρίου. Πιστεύω ὅτι συνεπλήρωσε τὰς παρὰ τῷ διδασκάλῳ τούτῳ τοῦ Γένους σπουδὰς, ἀλλὰ τί ἔπραξε μετὰ ταῦτα ἄγνωστον, ἀφοῦ ἦλθεν εἰς Κηπολιν, ὅτε ἤμαζεν ἢ πατριαρχικῆ τῶν χρόνων ἐκείνων ἀκαδημία, σχολεῖα δὲ τὴν ἑλληνικὴν

*) μέμνησθε αὐτῆς EN ΤΑΙΣ.....

γλῶσσαν καὶ τὴν ἐγκύκλιον παιδευσιν διδάσκοντα ὑπῆρχον ἐν τῇ πρω-
τευούσῃ τοῦ κράτους, καὶ πλησίον, ἢ ἐντὸς κελλίων ναῶν, ἢ ιδιωτικῶν
οἰκιῶν. Ἐσημείωσα εἰς τὰ «Χρονικά πατριαρχ. ἀκαδημίας» (σελ. 208) τὴν
ὑπαρξίν ιδιωτικῆς τινὸς σχολῆς, ἐν Φαναρίῳ, κατὰ τὴν πλατείαν, ὅπου ἡ
τῶν ἀτμοπλοίων ἀποβάθρα, κατὰ τὰ ἔτη 1815—18, ἢ καὶ πέραν τοῦ ἔτους
τούτου. Ἐδίδασκε δὲ πάντα τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα Ἰωάννης Τούλης,
ἐκ Γανοχώρων (νομίζω Μυριοφύτου), λαμβάνων ἀπὸ τῶν μαθητῶν δι-
δακτρα. Ἐδίδασκε δὲ παρὰ τῷ Ἁγιοταφικῷ Μετοχίῳ τοῦ Φαναρίου, σχο-
λὴν ιδιωτικὴν ἔχων ἀλλ' ἐν τῷ μετοχίῳ σιτιζόμενος, Κοσμᾶς μοναχὸς
ἀγιοταφίτης, ἐκ Γανοχώρων.

Τῷ 1870 εὔρον χειρόγραφόν τινα Γραμματικὴν ἀγνώστου γραφέως,
σῶζουσαν ἐξῶφυλλον, ἐφ' οὗ ἐγράφοντο τὰ ἐξῆς :

**1816: στίχοι Ἰωσήφ Μελιτηνῆς
πρὸς Ἀναστάσιον**

Εἴληφεν Ἀναστάσιος μύστις θείας εἰκόνας
τὰ εὐμαθείας ἄρτα δίκην τοῦ Ἐλαχῆνος,
κατὰ μῆνα νοεμβρίου, τὸν ἀνθεοστροφῶνα,
ὅς ὄφθη δὴ μασσολητός εἰς τοῖσιν τὸν αἰῶνα
καὶ οἱ μὲν τέσσαρες στίχοι κινήθη τὸν γέλωτα διὰ τὸν διδάσκαλον Ἰω-
σήφ τὸν ἐξ Ἄνδρου, γελοῖον ὡς σιγουργόν, καὶ ὡς διδάσκαλον γελοϊότε-
ρον, ἀλλὰ σημεῖωσίς τις ὑπὸ τοῦ στίχου, εἰς πεζὸν λόγον, ἦτο πολύτιμος·
ἐδίδασκε δ' ἡμᾶς αὐτὰ ταῦτα :

«Ἦ ρξάμην τῶν ἐλληνικῶν μαθημάτων, κοντὰ
εἰς τὸν κὺρ Θεόκτιστον ἱερομόναχον, κατὰ τὸ
Βλὰχ-Σεράγι». Ἐδιδάσκετο ὁ Ἀναστάσιος· ὁ δὲ Θεόκτιστος συν-
εστρέφετο καθ' ἑαυτὸν, δίκην κοχλίου*) εἰς τι δωμάτιον τοῦ Μεγασπη-
λαωτικοῦ Μετοχίου, κατὰ τὸ Φανάριον, τῷ 1816. Σύγχρονοι Τούλης,
Κοσμᾶς, Θεόκτιστος διδάσκοντες ἐν ιδιωτικαῖς σχολαῖς, πρὸ τῆς Ἐπανα-
στάσεως, ἐν Φαναρίῳ. Τίς οἶδε ποῦ ἐδίδαξεν ὁ Φιλόθεος· διότι εἰς τὴν
τοῦ Μουχλίου σχολὴν ἤρξατο διδάσκων δύο, ἢ τρία, ἔτη πρὸ τῆς Ἐπανα-
στάσεως, ὡς ἤκουσα. Εἰς τινα λείψανα λογαριασμῶν τῆς ἐλληνικῆς σχο-
λῆς τοῦ Μουχλίου εὔρον τὴν ἐξῆς· ἀπόδειξιν·

1803, δεκεμβρίου 7,

ὅτι ὁ Δημήτριος Βασιλείου, συμνηαῖος, ἔλαβε γρόσια 500, σχεδὸν ισά-
ριθμα φράγκα χρυσᾶ, κληροδοτηθέντα εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ

*) Μ. Ι. Γεδεών, Ἀποσημειώτατα Χρονογράφου· σ. 143.

«Παρθενίου ἱερομονάχου, χρηματίσαντος ἑλλη-
νικοῦ διδασκάλου»· δηλαδὴ Παρθένιος ἱερομόναχος σμυρναῖος
ἦτο διδάσκαλος ἐν Μουλίῳ πρὸ τοῦ 1803.

Οὐδὲν προστίθημι περισσότερον περὶ Φιλοθέου, ἐκδίδων νῦν τὴν
διαθήκην αὐτοῦ τὴν ἐπιβεβαιωμένην ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντίου
Α΄ τοῦ ἀπὸ Σινάου· δυστυχῶς εἰς τρία μέρη αὐτῆς εἰσιν ἐσβεσμένα
γράμμαι τρεῖς σχεδόν·

† Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κωνστάντιος ἐπιβεβαιοῖ

† Ἐπι σώας ἔχων τὰς φρένας καὶ ὑγιῆς ὄν τὸν νοῦν ὁ ἱερολογιώ-
τος διδάσκαλος τῆς ἑλληνικῆς σχολῆς τοῦ Μουχιοῦ, κτθ Φιλόθεος ἐκ τῆς
ἐπαρχίας Γάνου καὶ Χώρας, καὶ τὸ ἄωρον τοῦ θανάτου διαλογιζόμενος,
ἵνα μετὰ θάνατον τὰ περὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰρηνικὰ καὶ ἀστασίαστα
καταλίπη, ἔγνω τὴν νόμιμον ἐνυπόγραφον, ἐσφραγισμένην καὶ ἐμμάρτυρον
ταύτην διαθήκην ποιήσασθαι. Καὶ δὴ φησί· πρῶτον μὲν, ὅσοι εἰς ἐμὲ ἐξή-
μαρτον κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τοιαῦτα ἔργα, ἢ λόγῳ, ἢ διανοίᾳ, πᾶσιν
ἐξείνοις ἀφήμι τὴν ἐκ ψυχῆς συγχώρησιν ἐπιτιμούμενος· κἀγὼ παρὰ πάν-
των καὶ τὴν εἰς ἐμὲ τὸν ἁμαρτάν ἀπὸ καρδίας συγχώρησιν, ἐφ' οἷς εἰς
αὐτοὺς ὡς ἄνθρωπος ἐν διαφοραῖς περιστάσεσιν καὶ πράξεσιν ἐξήμαρτον.

Ἐπειτὰ δὲ ἀναλόγησεν ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς κτθ Σε-
ραφείμ, καὶ ἄλλων ἔπειτα παρευρεθέντων ἐνεργῶν ἐπιμίων χριστιανῶν, καὶ
τοῦ προσκληθέντος καὶ γράψαντος τὴν παρούσαν διαθήκην λογιωτάτου
ὁσπερ ἐνδαρίου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κτθ Γεωργίου, ὅτι ἡ περιουσία
αὐτοῦ συνίσταται εἰς μετρητὰ γρόσια τέσσασι χιλιάδασι καὶ πεντακόσια (νοῦ-
μερο 20500), τὰ ὅποια παρέδωκεν εἰς χεῖρας τῶν κάτωθι διοριζομένων
ἐπιτρόπων αὐτοῦ, διὰ τὰ διανεῖμουν κατὰ τὰς παραγγελίας αὐτοῦ, περὶ
ὧν διατιθέμενος διορίζει οἰκιοθελῶς καὶ αὐτοπροαιρέτως, ὡς ἐξῆς: πρῶ-
τον μὲν καταλείπει τῷ παναγιωτάτῳ καὶ σεβασμιωτάτῳ ἡμῶν ἀθρόντῃ καὶ
δεσπότῃ τῷ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ κυρίῳ κυρίῳ Κωνσταντῷ γρόσια πεν-
τακόσια (500) πρὸς βεβαίωσιν τῆς παρούσης διαθήκης. Ἐπειτὰ δὲ κατα-
λείπει ¹⁾ εἰς τὴν σχολὴν τῆς Σίφνου γρόσια πέντε χιλιάδας (5.000). Τῇ
χίρῳ ²⁾ Ἐλέγκῳ τοῦ Παστιρματζόγλου γρόσια χίλια (1.000). Τοῖς πατριαρχι-
κοῖς ἐφημερίοις γρόσια πεντακόσια (500), τὰ ὅποια διὰ τῆς ἐπιστασίας
τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ δοθέντα εἰς τὸ Κοινὸν ³⁾ νὰ μένωσιν ἀναπόσπα-
στα, καὶ νὰ δίδωνται αὐτοῖς κατ' ἔτος ὁ τόκος ἐκ τοῦ Κοινοῦ γρόσια τέσ-
σαράκοντα, μνημονοευομένῳ ἐν τῇ Προθέσει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Τῷ

1) τὰ δύο τρίτα ἐνὸς στίχου ἐσβεσμένα.

2) ἐσβεσμένος στίχος.

3) Κοινὸν ἐννοεῖται τὸ ταμεῖον τοῦ Πατριαρχείου, τὸ μετὰ τὸ 1850 καλούμε-
νον ἐθνικόν.

πνευματικῶ αὐτοῦ κύριος Σεραφεῖμ γρόσια διακόσια πενήντα (250). Τῷ κύριῳ Δοσιθέῳ ταμλαλή¹⁾ γρόσια διακόσια πενήντα (250). Εἰς τὰ νοσοκομεῖα τοῦ Γένους²⁾ γρόσια διακόσια πενήντα (250). Εἰς τοὺς τυχόντας πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ γρόσια πεντακόσια (500). Εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας Πόλεως, Γαλατᾶ, καὶ Καταστένου, διὰ τεσσαρακονταλείτουργα γρόσια πεντακόσια (500). Εἰς ἕξοδα τῆς θανῆς αὐτοῦ καὶ κηδείας, καὶ εἰς τοὺς ἱεροεὐχέλους τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ γρόσια χίλια πεντακόσια, ἤτοι 1500. Διατάττει δὲ ὁ διαπιθέμενος καὶ παραγγέλλει, ἀφοῦ ἐκτελέσωσιν ἐντελεῶς καὶ ἀπαραλλάκτως οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ ὅσα οἰκειοθελεῶς ἐν τῇ παρουσίᾳ διορίζει, καὶ ὅσα ἔτι ὡς ἀναγκαῖα ἕξοδα τυχόν ποιήσωσι, τὰ ἐπίλοιπα ἐκ τῶν μετρητῶν ὅπου ἤθελαν περισσεύσωσιν, ἔτι δὲ ὅλη ἡ ὑλική, καὶ πραγματικὴ οὐσία αὐτοῦ, βιβλία δηλονότι, ρουχικά αὐτοῦ, ἐνδύματα³⁾, καὶ ὅσα καὶ ὁποῖον εἶδους πράγματα εὐρεθῶσιν αὐτοῦ, πάντα ταῦτα τὰ ἀφιερώνει μετὰ θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν σχολὴν τοῦ Μουχλιοῦ, καὶ παραγγέλλει οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ νὰ τὰ καταγράψωσι καθαροῦς, καὶ νὰ τὰ παραδώσωσιν εἰς τὴν σχολὴν, οἱ δὲ ἐπίτροποι τῆς σχολῆς παραλαμβάνοντες αὐτὰ νὰ τὰ καταγράψωσιν εἰς τὸν κώδικα τῆς σχολῆς, καὶ νὰ τὰ ἐξοικονομῶσι καλῶς πρὸς ὀφείλειαν κοινὴν τῆς σχολῆς, καὶ πρὸς αἰδίων μνήμην αὐτοῦ τε καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ. Καὶ ταῦτοις δὲ διοριζόμενος ἀποκαθίστησιν ἐπιτρόπους τοὺς τιμιωτάτους τῶν τε⁴⁾ τὸν κύριον Σωτήριον σανατολεῖν, τὸν κύριον Κωνσταντὴν καζαντζή, τὸν κύριον Διαμαντὴν σανατολεῖν, τὸν κύριον Δημήτριον Διαμαντὴ ἀμπατζήν, τὸν κύριον Εὐδοκίαν Παστιματζίγλου ἀμπατζήν, καὶ τὸν πρωτομάστορα αὐτῶν Χατζὴ Σταυρὴν ἀμπατζήν, καὶ τὸν μισέρον Παντελὴν Τζόλαν, δεουεργὸς θεουεῶς καὶ παρακαλῶν, ἵνα ἐπιστατήσωσι καλῶς, καὶ διενεργήσωσιν ἀμετατρέπτως πάντα τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ ὑπ' αὐτοῦ οἰκειοθελεῶς διατεταγμένα. Ταῦτα μὲν οὖν διορισάμενος οἰκείᾳ βουλῇ καὶ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ διέθετο ὁ εἰρημένος ὁσιολογιώτατος διδάσκαλος τῆς σχολῆς τοῦ Μουχλιοῦ κύριος Φιλόθεος. Ὅστις δ' ἂν τῶν συγγενῶν κληρονόμων αὐτοῦ, ἢ ἄλλος τις ὁποιασοῦν τάξεως, ἐπιχειρήσῃ ἀνατρέψαι, ἢ διασεῖσαι τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ διατεθειμένα, τὸν τοιοῦτον ἐπαρώμενος μονονουχί φησι, προκαλεῖται εἰς τὸ ἀδέκαστον τοῦ Θεοῦ κριτήριον, ἵνα ἀπολο-

1) νταμλάς ἢ ἀποπληξία τουρκιστι-νταμλαλής θὰ ἐξηγηθῆ λοιπὸν ἡμίκλητες.

2) ἐνταῦθα εἰς ἔτι στίχος ἐσβέσθη.

3) περίεργος ἢ διάκρισις τῆς ἐνδυμασίας, εἰς «ἐνδύματα» τὰ συνιστῶννα προδήλως τὴν ἐξωτερικὴν περιβολὴν, καὶ εἰς «ρουχικά» τὰ λεγόμενα σήμερον ἐσφρουχα, ἢ ἀσπρόρουχα.

4) ἐνταῦθα ὑπάρχει ἐσβεσμένον ὄνομα ἄλλ' οὐχὶ δυσκόλως δύναται νὰ διακρίνῃ ὁ ἀνιχνευτὴς ὑπὸ τὸ ὀβίσιμον λέξεις τέσσαρας «κύριος Χατζὴ Κωνσταντὴ καζαντζή».

γηθῆ ἔν τῆ φοβεροῦ καὶ φρικτῆ ἡμέρα τῆς ἐτάσεως. Ὅθεν εἰς ἔνδειξιν ἐγένετο καὶ ἡ παροῦσα ἐνυπόγραφος, καὶ ἐμάρτυρος διαθήκη, ἐπὶ βεβαιώσει τῆς αὐτοῦ σεβασμιωτάτης παναγιότητος, καὶ μαρτυρίας τῶν ἐντιμολογιωτάτων κληρικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας¹⁾, καὶ τῶν παρυσυρθέντων ἀξιολίστων τιμίων ὑποκειμένων ἐνοριτῶν, καὶ ἐδόθη τοῖς διαληφθεῖσιν ἐπιτρόποις αὐτοῦ εἰς διηνεκὴ ἀσφάλειαν.

αωλά²⁾ φεβρουαρίου κατ'

Φιλόθεος διδάσκαλος τῆς μονῆς τοῦ Μουχλιού Ν ἐπιβεβαιοῖ ὅσα καλῶς ἐπεσφράγισε μὲ τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μου.

Σεραφεὶ πνευματικὸς παρὸν ²⁾ βεβαιοῖ
(ὑπογραφή γεγραμμένη ἄρμενιστί)
Δημητράκης Διαμαντί παρὸν μαρτυρῶ
Σοτίρι σανταλιτζί μαρτυρῶ
Εὐπράτιος Παστουρματζόγλου δντος παρὸν μαρτυρῶ
Χατζῆ Σταυρῆς προτομάτορος τῶν ἀμπαλιῶδων μαρτυρῶ
Κοσταντηκαφαμαρτηρῶ
Χατζῆ Κωνσταντίζ Νικολάου μπακιρτζῆς μαρτυρῶ
Παντολέων Τζόλας χιός μαρτυρῶ
Χατζῆ Κωστής Μιχα ἡλίου μαρτυρῶ

Πρέπει νὰ προστεθῆ, ὅτι ἐπὶ ὀνόματι καὶ ἑξῆς ἐσβεσμένων, διακρίνονται ὅτι εἰς τοὺς ἀνεπιμὸν αὐτοῦ καταλείπει 2000 γρόσια — εἰς τὴν ἐν Μουχλίῳ σχολὴν 2000 — εἰς τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν 250 — εἰς τὸ «κιβώτιον τοῦ ἑλέους» 250 — ἕτερα ἄλλα κληροδοτήματα ἀδύνατον νὰ διακριθῶσι. Κατὰ τὴν διαθήκην λοιπόν, ἡ περιουσία τοῦ Φιλοθέου συνεποσοῦτο εἰς 10250 γρόσια (μετὰ τῶν ἐσβεσμένων, ὅσα ὀπωρδήπως ἀναγινώσκονται, 14750). Ἐν τούτοις ἄλλη διαθήκη πρόχειρος παριστᾷ τὸ διατεθησόμενον ποσὸν 19500!! Ἄλλὰ συγκρόνως, καὶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατᾶ Σεραφεῖμ, ἡ περιουσία ἀνήρχετο εἰς 22500 γρ. Οἷα κλοπὴ ἐγένετο ὑπὸ τινος «ἀξιολίστων τιμίων ὑποκειμένων»!!; διότι φαίνεται ὅτι ὁ ταλαίπωρος Φιλόθεος διήνευε κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου κατάστασιν ποιίλης ἀποσυνθέσεως. Τῆ 26 φεβρουαρίου 1831 γράφει «σχολῆς τοῦ Μοχλιού Ν». Τῆ 3 δεκεμβρίου 1830 ἐπιβεβαιοῖ εἰδός τι διαθήκης διὰ τῶν προκαλουσῶν οἰκτον, ἢ συμπάθειαν λέξεων· «Ἐν ὄνοματι τῆς Ἁγίας Τριάδος Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁπίος ἀνεοΗΡΗσει τὴν διαθηκὴν ἀσυγχώρη».

Ὁ ταλαίπωρος ἀπεβίωσε κατὰ αὐγούστον τοῦ 1837, ἐκ δὲ τοῦ χωρίου

1) ἀλλ' ἐκ τούτων οὐδεὶς ὑπογράφεται μαρτυρῶν.

2) αἱ ὑπογραφαὶ μετεγράφησαν ἀπαραλλάκτως.

Μηλιοῦ (Μηλέας) ἦλθον ἀντιπρόσωποι τῶν νομίμων αὐτοῦ κληρονόμων, φέροντες τὸ νενομισμένον πληρεξουσιότητος «ἀποδεικτικόν» ἔχον οὕτω·

† Διὰ τοῦ παρόντος ἀποδεικτικοῦ καὶ βεβαιωτικοῦ γράμματος δῆλον γίνεται ὅτι παραστάντες ἐνώπιον τῆς ἡμῶν ταπεινότητος καὶ τῶν τιμωτάτων προκοιτῶν τοῦ χωρίου Μηλιοῦ ὅτε Γιαννάκης καὶ ἡ Μαρία, γνήσιοι καὶ καθολικοὶ κληρονόμοι τοῦ εἰς Βασιλεύουσαν ἀποθανόντος διδασκάλου Φιλοθέου εἰς Μουχλιὸν, ὡμολόγησαν, ὅτι οἱ εἰς Βασιλεύουσαν ἀποσταλέντες ὑπ' αὐτῶν Παῦλος γαμβρὸς τοῦ ἐφηθέντος Γιαννάκη καὶ ὁ Στρατῆς υἱὸς τοῦ αὐτοῦ Γιαννάκη, διὰ τὰ περιλάβουν τὴν κληρονομίαν, ὑπάρχουσι καὶ εἶναι ἐπίτροποι καθολικοὶ ἀπὸ τοῦς δύο συμφώνως ἀδελφὸν Γιαννάκην καὶ ἀδελφὴν Μαρίαν, ὅθεν αὐτοῦς τοῦς ἰδίους συνιστῶντες καὶ ἐπιβεβαιοῦντες διὰ τῶν ἰδίων ὑπογραφῶν, καὶ ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν κληρονόμων, μαρτυροῦμεν πρὸς νόμιμον παράστασιν

1837 δεκεμβρίου 8. Εἰς Μηλιόν.

»γιαννάκης τοῦ ποτὲ Νικόλα, ἀδελφὸς τοῦ Φιλοθέου βεβαιῶ
τὰ ἄνωθεν μὲ τὸ δακτύλον μου
»μαρία ἀδελφὴ τοῦ Φιλοθέου βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν 1)
† ὁ ταπεινὸς γάνου καὶ Χώρας (μελέτιος βεβαιοῖ
»χατῆρ ἡ λογοθέτης βασιλικῆς πόλεως
»πρωτὸς ἀρχιεπίσκοπος ἡρακλίου μαρτῖρω
»βασιλικὸς γραμματεὺς
»ταβουλᾶριος νικολᾶς μαρτῖρω
»κοστάντινος παναγιώτῃ μαρτῖρω (τ. δ.)
»στρατῆρ ἡ λεμιρακῖ μαρτῖρω (τ. δ.)
»θανασίς ραφαγῖλ μαρτῖρω (τ. δ.)
»γιαννακὸς λαμπαδερῖου μαρτῖρω (τ. δ.)
»σῖμο χριστοδύλο μαρτῖρω (τ. δ. τ. σ.)
»χαζὶ μηλιὸς μαρτῖρω 2)

Κατόπιν ἀναγραφῆς ἐνδυμάτων καὶ σκευῶν, κλείει τὴν ὑπόθεσιν τῆς περιουσίας τὸ παρὸν πατριαρχικὸν αὐλικὸν γράμμα

† Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβεβαιοῖ

† Διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου καὶ ἐμμαρτύρου αὐλικοῦ ἐξοφλητικοῦ γράμματος γίνεται δῆλον, ὡς οἱ ὑπογεγραμμένοι ὅ τε Παῦλος, καὶ ὁ Στρατῆς, οἱ ἀπὸ τοῦ χωρίου Μηλιοῦ, τῆς ἐπαρχίας Γάνου καὶ Χώρας, παραγενόμενοι εἰς τὴν πατριαρχικὴν αὐλήν, πρῶτον μὲν διὰ γράμματος

1) τύπος δακτύλου, ὡς ἄνω.

2) τὸ τ. δ. σημαίνει τύπον δακτύλου, τὸ τ. σ. σφραγίδος· ἀλλ' ὁ ἀγράμματος Σῖμος Χριστοδύλου ἐπιβεβαίωσε τὸ κῆρος τῆς σφραγίδος αὐτοῦ διὰ τοῦ μελανωθέντος τύπου τοῦ ἰδίου δακτύλου.

ἐπιτροπικοῦ, μεμαρτυρημένου παρὰ τῶν προκρίτων τοῦ εἰρημένου χωρίου, καὶ βεβαιωμένου παρὰ τοῦ πανερωτάτου κυριάρχου αὐτῶν ἁγίου Γ'άνου καὶ Χώρας κυρίου Μελετίου, ἀπέδειξαν ἑαυτοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Γιαννάκη, καὶ τῆς Μαρίας, γνησίων ἀδελφῶν καὶ κληρονόμων τοῦ κατὰ τὸν παρελθόντα αὐγουστον τελευτήσαντος κῦρ Φιλοθέου, διδασκάλου χρηματίσαντος τῆς εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Μουγλίου σχολῆς, εἶτα δὲ ἀνήγγειλαν, καὶ ὁμολόγησαν ἰδίους αὐτῶν χεῖλεσιν, ὅτι κατὰ τὴν ἀνατεθείσαν αὐτοῖς ἐπιτροπὴν ἔλαβον σῶαν τὴν καταλειφθεῖσαν χρηματικὴν καὶ θουρικὴν περιουσίαν τοῦ μακαρίτου ἐκείνου διδασκάλου κῦρ Φιλοθέου παρὰ τῶν ἐπιτρόπων τῆς διαθήκης, καὶ τῆς σχολῆς, ἧτοι γρόσια ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατὸν πενήκοντα, καὶ τὰ πράγματα, ἅπερ διαλαμβάνει ῥητῶς τὸ ἐπιδοθὲν αὐτοῖς κατὰστιχον τὸ μεμαρτυρημένον ἐνοριακῶς ¹⁾ καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἐπιβεβαιωμένον, καὶ ἐξώφλησαν τέλεον ἐκ μέρους ἑαυτῶν, καὶ ἐκ μέρους τῶν εἰρημένων κληρονόμων, γενόμενοι ἱμπρὰ βέ ἰσχάτ ἀμμέγι νταβαντάν, βέ κιαφφεί μουταλαπαττὲν τουρκικώτερον εἰπεῖν, καὶ οὐκ ἔχουσι τοῦ λοιποῦ οὔτε αὐτοί, οὔτε οἱ ῥηθέντες κληρονόμοι ἀπαίτησιν πύα καὶ ἐπήρειαν ἐπενεγκεῖν πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τῆς διαθήκης, ἢ τῆς σχολῆς ἐπ' οὐδεμίᾳ αἰτίᾳ καὶ προσφάσει ἐν οὐδενὶ καιρῷ καὶ καιρῶν δικαιοσύνης, ὡς λαβόντες τὰ κληρονομικὰ δίκαια, καὶ τέλεον ἐξωφλησάντες. Ταῦτα ἀνήγγειλαν, καὶ ὁμολόγησαν αὐτοσχεπῶς οἱ ῥηθέντες ἐπιτροπὸι τῶν κληρονόμων. Ὅθεν εἰς τὴν περὶ τούτων ἐνδειξὴν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἐνυπόγραφον παρ' αὐτῶν ἀυλικὸν ἐξοφλητικὸν γράμμα, τῆ ἐπιβεβαίωσει τοῦ παναγιωτάτου, καὶ σεβασμωτάτου ἡμῶν ἀυθέντου καὶ δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου, καὶ τῆ μαρτυρίᾳ τῶν ἐντιμολογιωτάτων κληρικῶν τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐδόθη τῆ ῥηθείᾳ σχολῆ τοῦ Μουγλίου.

α.ωλζ'φ δεκεμβρίου κα'υ .

- † Ἐγὼ ὁ Παῦλος τοῦ Γραμματᾶ γανοχωρίτης ἔλαβα τὰ ἄνωθεν καὶ ἐξώφλησα, ἰδοὺ καὶ ἡ βοῦλά μου.
 † Ἐγὼ ὁ Στρατῆς τοῦ Γιαννάκη γανοχωρίτης ἔλαβα τὰ ἄνωθεν καὶ ἐξώφλησα, ἰδοὺ καὶ ἡ βοῦλα μου.
 † Ὁ μέγας πριμμικήριος Παναγιώτης μάρτυς
 † Ὁ ῥεφερενδάριος Γεώργιος μάρτυς
 † Ὁ κωδικάριος Ἰωάννης μάρτυς
 † Ὁ νοτάριος Κωνσταντῖνος μάρτυς.

Ἐκ τῶν ἐκδιδομένων γραμμάτων καὶ ὄσων ὑπ' ὄψιν εἶχον δυνάμεθα ἵνα μάθωμεν πῶς ἐνεφανίζοντο αἱ γραπτῶς ὀριζόμεναι κληρονομίαι

1) Ἐν τῇ σωζομένῃ καταγραφῇ, ἢ κατασίχῳ, οὐδεμίαν ὑπογραφὴν ἐνορίτου ἀνεῦρον.

καὶ πῶς ὑφίσταντο τὸ λεγόμενον κοινῶς «ξάφρισμα». Καλὸν ἵνα μάθω-
θεν ὅτι, ἐνῶ εἰς τὸν πατριάρχην Κπόλεως δίδονται γρόσια 500 διὰ τὴν
«βεβαίωσιν τῆς διαθήκης» πτωχοῦ διδασκάλου, πάλιν, ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐ-
τοῦ, ἀφαιροῦνται γρόσια ἑνεακόσια ἔτι=900=καὶ δίδονται καὶ αὐτὰ
«ψυχομερίδιον τοῦ παναγιωτάτου». Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἐλάμ-
βανεν ὁ πατριάρχης τὰ 900, ἅτινα μετὰ τῶν (δοθέντων βεβαίως) 500 ἀπε-
τέλουν ποσὸν 1400 γροσίων, ἡ διανεμομένη περιουσία ἦτο γρόσια ἑνδεκα
χιλιάδες καὶ ἑκατὸν=11100, μολὶς 8000 χρυσῶν φράγκων· δῆλον οὖν ὁ
πατριάρχης ἐλάμβανε τὸ ὄγδοον· διότι τοιοῦτοι ἦσαν οἱ πρὸς συντήρησιν
αὐτοῦ καθωρισμένοι πόροι.

Σημειῶ πρὸς τούτοις, ὅτι, τῆς περιουσίας «ἐξαφρισθείσης» ὑπὸ τῶν
!!! «ἀξιοπίστων! τιμίων! ὑποκειμένων»!!! τὸ μὲν νοσοκομεῖον ἔλαβεν 150
—ἀντὶ τῶν ὀρισθέντων 250—ἡ δὲ σχολὴ Μουχλίου 450—ἀντὶ τῶν ἐν
τῇ διαθήκῃ τοῦ 1831 καθοριζομένων δῆθεν οὕτω: «τὰ ἐπίλοιπα
ἐκ τῶν μετροητῶν, ὅπου ἤθελαν περισσεύσωσι».

Τὸ ἐξοφλητικὸν τῶν κληρονομησάντων βεβαίως συνυπογράφων καὶ τις
«ἐντιμολογιώτατος κληρικὸς τῆς ἐπαρχικῆς κωδικαρίου». Τὴν λέξιν εὖρον ἐνταῦθα πρῶτην φοράν ἀφ' ἑκείνου κωδικαρίου γραφο-
μένον καθαρότατα λυποῦμαι ὅσον, μέχρι τῆς στιγμῆς, οὔτε τον κατα-
σκευάσαντα τοῦτο πατριάρχην ἀνεκάλυψα, οὔτε σαφῆ πον πληροφορίαν
περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κωδικαρίου. Τίς οἶδεν πόσα καὶ τίνες ὑποθέσεις, πόσα
ἀξιώματα, πόσα πρόσωπα ἀληθῶς ἀξιότατα, πόσα τίμια ὑποκείμενα, πόσοι
ἐντιμολογιώτατοι κληρικοὶ κατασκευῆς παλαιᾶς, ἢ νέας ἐφευρέσεως θὰ
ἀνακαλυφθῶσι. Καλὸν ἵνα ἐνθυμώμεθα πάντοτε, ὅτι ἡμέρα τῆ ἡμέρα
ἐρεῦγεται γυνῶσιν, καὶ νυκτὶ νύξ ἀναγγέλλει ὁ ἦμα.

Ἐθῆναι· ἑκατομβαιῶν (Ιούλιος) 1935

ΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΓΕΛΕΩΝ